

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini

V Ljubljani, četrtek 20. maja 1937

Cena din 1

Štev. 111

Z Ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Edenov govor pri začetku imperijalne konference v Londonu:

Anglija, ZN in Srednja Evropa

London, 20. maja. o. Glavni odposlanci za angleško imperijalno konferenco so se včeraj ob 5 popoldne zbrali v londonskem zunanjem ministrstvu in začeli razgovore o svetovnem političnem položaju. Ti razgovori bodo ustvarili podlago za nadaljnjo angleško zunanjo in obrambno politiko. Glavni govor na sestanku je imel zunanji minister Eden, ki je govoril več kakor uro dolgo. V govoru je razložil vse najvažnejše dogodke v svetovni politiki od podpisa svetovne pogodbe v Versaillesu. Dalje je razložil v govoru tri vodilna načela angleške politike, ki so:

1. Zvestoba Zvezi narodov.
2. Zvestoba obveznosti do zahodnih držav, to je Francije in Belgije.
3. Angleške koristi in njihovo varstvo v državah Srednje Evrope.

Eden ni v tem svojem govoru dal stvarnih predlogov za bodoče delo, marveč je samo ugotovil, da so vsemu temu delu najbolj napoti težave, ki so se pojavile v razmerju med Anglijo ter Nemčijo in Italijo. Ti dve državi sta se docela odpovedali sodelovanju v Zvezi narodov, kakor da je ta ustanova samo torišče za angleško-francosko-belgijsko politiko. Zaradi tega so edini politični razgovori, ki jih je angleška vlada končala zadnje čase z uspehom, bili razgovori z Belgijo.

Velike težave prizadeva angleški politiki v Srednji Evropi nemški pritisk na Avstrijo. Anglija si je tudi prizadevala, da bi preprečila pretesno sodelovanje med Nemčijo in Italijo.

Pri razgovoru o Edenovem poročilu so se med zastopniki angleške svetovne imperije pokazale precejšnje razlike v pogledih na sedanjo in

bodočo angleško politiko. Vsi so se strinjali v tem, da po poročilu zunanjega ministra ne morejo ničesar skleniti takoj, marveč potrebujejo daljšega premisleka.

Nekateri so izjavili, da Edenovo poročilo ni dovolj jasno. Zato ni prvi sestanek prinesel nobenih stvarnih sklepov, marveč je treba sklepov pričakovati šele po podrobnem razgovoru, ki bo v petek. Zastopniki dominionov zahtevajo, da se morajo tem političnim razgovorom priključiti tudi razgovori o gospodarskem položaju angleškega imperija.

Pred poslopjem zunanjega ministertva se je zbrala velika množica ljudi, ki je napeto pričakovala uradnega poročila. Toda poročilo se je omejilo samo na ugotovitve, da je zunanji minister podal pregled političnega položaja.

Triumfalen sprejem italijanske kraljevske dvojice v Budimpešti

Budimpešta, 10. maja. Italijanski kralj in cesar Viktor Emanuel in kraljica in cesarica Jelena sta prispela včeraj s svojim spremstvom v Budimpešto, kjer so ju z slavnostno sprejeli. Prihod italijanskega dvornega vlaka na glavno železniško postajo je pozdravila častna salva 24 strelav in himna. Italijanski kralj in kraljevski namestnik admiral Horthy sta se pri pozdravu dvakrat poljubila. Velikanska množica ljudi, ki je čakala na bogato okrašenih prestolniških ulicah, je s frenetičnim vzklikanjem pozdravila prihod vladarskega sprejeda. Obisk bo trajal štiri dni.

Kralj in kraljica sta ob Rakeki do Kotoribe potovala po našem ozemlju. Ko sta prispela na madžarsko mejo, sta poslala kraljevskemu namestniku pozdravno brzojavico, v kateri sta izrazila svoje veselje, da bosta štiri dni prebila na Madžarskem.

Včeraj popoldne je kralj in cesar Viktor, Emanuel iz budimpeštanskega kraljevega dvora odšel do groba neznanega vojaka, kjer je položil venec in pregledal madžarske čete, ki so bile postavljene v paradi. Obiskal je tudi grobove italijanskih vojakov iz svetovne vojne. Vseposod so italijanskega kralja sprejemale navdušene množice ljudi in mu prirejale viharne manifestacije.

Politični krogi podčrtavajo, da je obisk italijanskega kraljevskega para padel ravno na dan 20. letnice bitke med avstrijsko in italijansko mornarico v Otrantu. V tisti bitki je zmagal kot po-

veljnik Horthy in bil tudi ranjen. Njegovo brodoge je tedaj potopilo več italijanskih ladij.

Berlin, 20. maja. Nemški listi pišejo o obisku italijanske kraljevske dvojice v Budimpešti in pravijo, da bo politična posledica tega obiska v tem, da se bodo prijateljske zveze med Italijo in Madžarsko še bolj uvrstile in da bo Madžarska ostala še močnejše navezana na Italijo.

Čikaški kardinal proti hitlerjanstvu

Čikago, 20. maja. o. Na konferenci čikaške škofije je kardinal-nadškof Mundelein, ki je nemškega rodu, imel govor, v katerem je ostro obsodil stališče nacionalno socialistične stranke do rimsko-katoliške cerkve. Kardinal je obtožbe proti katoliški duhovščini nazval

Kardinal je v svojem govoru dejal, da nastopa hitlerjevstvo proti katoliški cerkvi z istimi sredstvi in okrutnostjo, kakor je Nemčija ravnala med svetovno vojno s svojimi nasprotniki in s prebivalstvom po zasedenih ozemljih. Nemška cerkev ni bila nikdar, niti za Bismarcka,

Glasove škofov, pastirjev katoliške Cerkve pregrevala hrušč nacionalistične propagande tako, da Cerkvi ne ostane drugega, kakor molitev in čakanje.

ki vedo, kako je bilo poprej, posebno pa žurnalistom. Na Rakeku se je pridružil skupini Mario Nordio, ki je bil na potovanju po Jugoslaviji. Prišel je najlepše vesti o obnovljenem prijateljstvu med Rimom in Beogradom. Nič več ni niti enega sloja jugoslovanskega prebivalstva, ki bi bil zunaj ozračja sporazuma. V vzajemno korist bodo podvzeli ureditev gospodarske izmenjave, resni pa so tudi namen za obnovo umetniških in kulturnih zvez. Poročila jugoslovanskih časnika so v potovanja po Italiji boro v Jugoslaviji z vidnim zadovoljstvom. Italijanskemu vladarskemu paru so na vožnji na Madžarsko izkazali na jugoslovanskih tleh vse časti, čeprav je dvorni vlak vozil opolnoči.

Tirana, 20. maja. AA. Albanska agencija poroča: Oddelki orožništva nadaljujejo obkroževanje Kurvelesija, da preprečijo, da bi uporniki, ki so razpršeni v manjše skupine, zbežali kam drugam ali pa čez mejo. Število zajetih upornikov znaša več kot 150, večina izmed njih pa pripada bivšim kaznjencem, ki jih je Etem Toto izpustil pri za-

Vojvoda Windsorski pride na Koroko

Tour, 20. maja. AA. Havas izve, da je bila med windsorskim vojvodom in Warfieldovo sklenjena zakonska pogodba na podlagi, da ni skupnega zakonskega imetka. Na poroko je povabljenih samo 20 oseb.

Lastnik gradu Cande g. Rogers je izjavil časnika, da bosta vojvoda windsorski in njegova žena odšla 1. julija v grad Wasserleoburg na Koroko. Grad je že najet. Rogers je dodal, da ne more reči ničesar o tem, kje bo do 1. julija živel vojvoda s soprogo.

Parada 300 ladij

Portsmouth, 20. maja. Pred otokom Wight bo danes pred kraljem Jurijem VI. največja pomorska parada, kar jih je svet videl v zadnjih 20 letih. Na paradu bo 145 angleških vojni ladij in 16 inozemskih vojni ladij. Parade se bodo udeležile tudi razne jahte, luksuzne ladje in velike ribiške ladje. Mimo kralja bo vozilo nad 300 ladij. Med tujimi vojnimi ladjami je največja argentinska križarka »Moreno«, najmanjša in hkratu najnovejša pa bo estonska podmornica »Kalev«. V programu parade piše, da je med tujimi ladjami najmodernejša in najzanimivejša nemška križarka »Admiral grof Spee«.

„Nacionalistična fronta“ proti Hrvatom

Zagreb, 20. maja. m. Z. nameravajo ustanoviti »Jugoslovanske nacionalistične fronte«, ki so jo napovedali Zborasi ter dr. Baričević na nedeljskem shodu v Smederevu, se bavi tudi tukajšnji »Obzor« in poudarja, da je tako imenovana »Nacionalistična fronta« JNS, Ljotić - Baričević - Hodžera v prvi vrsti naperjena proti Hrvatom.

Zadnji boji v Albaniji

vzetju Argirokastro. Med ujetniki je tudi nevarni zločinec Geg Mark, ki je sedel zaradi mnogih zločinov.

Vsi listi hvalijo odločno stališče vlade in pogumen in enoten nastop orožništva in vojske, ki so tako hitro zadušili ves pokret. List »Štupi« piše, kako je ves albanski narod vdan svojem kralju in kako hoče zadržati ohraniti svojo narodnostno neodvisnost. »Drita« piše, da so iz vse Albanije prispelo številne vdane izjave kralju, ki mu vse izražajo neomejeno vdanost.

Izredno sodišče za politične zločine se je preselilo v Argirokastro, kjer se bo v kratkem začela razprava proti upornikom. Orožniški oddelki nadaljujejo čiščenje, posebno okoli gore Kurvelesi, kjer so skupine bežečih upornikov našle zavetišče. V boju, ki se je razvil v Savastru, je našel smrt neki orožnik. V Boleni, blizu Kurvelesija so ujeli bivšega orožniškega stotnika Ismaila Džilbegaja, ki je bil z Etenom Totom eden glavnih organizatorjev upora. Skupaj z njim sta prišla v ujetništvo še dva upornika. V gozdovih Kurvelesija so trčile orožniške patrulje ob upornike, katerih večina so kaznjenci, ki jih je osvobodil Etem Tot. V boju je padlo 6 upornikov.

Belgrad, 20. maja. m. Iz Tirane poročajo, da je vstaja Etema Tota popolnoma zatrta ter da so vodjo vstave od vseh strani obkrožili orožniški oddelki. Pričakujejo, da ga bodo že danes lahko vjeli.

Na podpis trgovske pogodbe med Poljsko in Francijo se je danes odpeljal poljski trgovski minister Romanovski.

Motorne vlake so uvedli na progi med Parizom in Bruseljem. Motorni vlak vozi 4 ure iz Pariza v belgijsko prestolnico. Motorni vlaki vozijo tudi že na vseh italijanskih progah.

Vesti 20. maja

Avstrijskemu tajniku za zunanje zadeve dr. Schmidt je priredil francoski zun. minister Delbos včeraj kosilo v zunanjem ministrstvu.

Mednarodni glasbeni kongres, ki se je začel v Firenzi, se nadaljuje v Cremoni, kjer so včeraj odprli lepo razstavo starih glasbil.

Kulturni sporazum bosta sklenila Poljska in Madžarska. Ta sporazum bo uvod v politično zvezo z oščjo proti Sovjetom, kakršno namerava Poljska.

Irska najbrž izstopi iz Zveze narodov, ker je položaj v Zvezi zaradi spletk velesil tako nejasen, da malim narodom ni več obstanka v Zvezi.

Policijske ure za letala je določila nemška vlada v obmejnih predelih. Te ure pa se nanašajo na tuja letala.

Nemška »Stranka svobode« je razposlala vsem inozemskim dopisnikom v Berlinu dva proglasa, v katerih pravi, da ta stranka ni delo nemških komunističnih emigrantov, marveč stranka svobodnih Nemcev vseh prepričanj in ver. Proglasa protestirata proti nemškemu vmešavanju v špansko državljansko vojno in nasiljem nad katoliškimi Baski.

Na včerajšnji seji francoske vlade pod vodstvom predsednika republike Lebruna so razpravljali o podaljšanju delavskih kolektivnih pogodb in o Delbosovih razgovorih v Londonu.

O razvoju italijanske Afrike je govoril včeraj v italijanski zbornici kolonialni minister Lesona, ki je dejal, da italijanska vlada ne poitaljančuje afriškega prebivalstva, marveč ga skuša pridobiti samo za sodelovanje v kolonialni upravi in gospodarstvu.

Kap je zadela, seveda po sovjetskih poročilih, bivšega načelnika GPU Jagodo, ki so ga zaradi tega prepeljali v neko norišnico. Menijo pa, da so Jagodo proglasili za norega iz strahu pred njegovimi izpovedmi, ki bi silovito obremenile vso sovjetsko visoko družbo.

Abesinije se bodo v Zvezi otrsli najbrž že na prihodnjem zasedanju Sveta ZN tako, da predsednik zasedanja ne bo »mogoče« sprejeti poverilnic abesinskega odposlanca. Ta načrt zagovarjata celo Francija in Sovjetska Rusija.

Proti prenosu ameriškega vrhovnega sodišča se je izrekel pravni odbor ameriškega senata.

Baldwinova politična oporoka, ki jo je izrekel pred dvema dneva angloski mladini v govoru na zborovanju v Albert Hallu, je važna, predvsem zaradi tega, ker je poslavljajoči se državnik dejal, da dvomi v Zvezo narodov in v njeno pomirjujočo moč.

Šest milijonov mark za zimsko pomoč je preteklo zimo nabrala nemška vojska v denarju in blagu.

Poljedelski delavci v južni Franciji so začeli stavkati v dveh okrožjih pod pretvezo, da se kmetje ne drže določi o zvišanju mezd.

Največje število podmornic na svetu bo imela Italija, ki bo še letos dogradila 20 novih enot. V celoti bo potem Italija imela 100 podmornic, Francija 85, Japonska 64, Anglija 54, Združene države 51.

Stolico za nemško pravo so osnovali na sofijskem vseučilišču. Za to priliko je prišlo v Bolgarijo številno odposlanstvo nemških pravnikov.

Turški zunanji minister Rudži Aras obišče v kratkem Kairo, nakar bo prišel predsednik egiptovske vlade Nahas paša v Ankaru. Ta potovanja naj bi služila pripravam za vstop Egipta v zvezo prednjeazijskih držav.

Gradnja novega zepelina »L Z 130c« se bliža koncu in je delo pri novem zračnem orjaku ogleдалo zadnje čase nad 100.000 ljudi.

Padev vladi generala Hajašija pripravljata stranki Mineisto in Sejukaj, ki bosta sklenili zvezo proti Hajašiju.

Francoski zunanji minister Delbos potuje danes v Belgijo na politične razgovore z belgijsko vlado, kjer bo skušal Belgijo pregovoriti, da se odreče popolni nevtralnosti in se spet priključi obrambni zvezi med Francijo in Anglijo.

Angleški zunanji minister Eden je včeraj sprejel poljskega zunanjega ministra Becka, zvečer pa so mu priredili na holandskem poslaništvu slavnostno večerjo.

Voditelj Druzov Atras paša, ki je vodil vstajo Druzov proti Francozom v letu 1926, se je vrnil iz pregnanstva v Sirijo. Prebivalstvo ga je povsod sprejemalo z navdušenjem in je verjetno, da bo že njegova navzočnost kmalu izzvala nove nemire proti Francozom.

Cene živežu v Angliji so narasle od 1. maja 1936 za 44%. Cene živežu na drobno so pa v primeri z letom 1914 poskočile za 52%.

Dve argentinski bojni ladji prideta 24. maja na obisk v nemška pristanišča.

V Parizu stavka osebe pri vodovodih, ker je uprava odpuštila zaradi pomanjkanja dela 15 delavcev. Razen tega še vedno stavkajo brivski pomočniki, tako da morajo Parižani nositi brade.

Nemški vojni minister maršal Blomberg je včeraj obiskal več angleških letališč in vojašnic ter se o angleški vojski in vojni tehniki zelo navdušeno in laskavo izjavil.

Nove zakonske predloge o največjem delovnem času in o najmanjših predpisanih mezdah za posamezne industrije bo v kratkem predložil ameriški zbornici predsednik Roosevelt.

Zakon o ureditvi kmetijskih dolgov pripravlja tudi grška vlada. Pričakujejo, da bo zakon zelo olajšal položaj prezadolženega grškega kmetstva.

Nemško vojsko odposlanstvo, ki ga vodi načelnik nemških motoriziranih oddelkov, general Hünlein, je prišlo pred dvema dneva v Rim na ogled italijanskih vojaških ustanov.

Sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem ne pomeni nič posebnega, zlasti pa ne kaže vojne nevarnosti ali priprave za vojno. Sestanek bi bil dokaz prisrčnega sodelovanja med Italijo in Nemčijo, brez posebnih političnih posledic.

Ameriška filmska stavka se bo razširila tudi na neodvisna, nekartelirana podjetja, ki jih stavka doslej še ni zajela. Sindikat filmskih uslužbencev je pozval vse ameriške delavske organizacije, naj onemogočijo predvajanje filmov, ki jih izdelajo ta podjetja.

Pogajanja zaradi Konjic

Ljubljana, 20. maja.

Položaj v Konjicah je neizpremenjen. Delavstvo še zmerom stavlja ter je čvrsto odločeno, svoj boj s podjetjem dobojevati do uspešnega konca. Prvotno je podjetje uspelo, da je na svojo stran pridobilo kakih 40 delavcev, ki so za silo še vzdrževali obrat v obeh Lavrichovih tovarnah. Zdaj pa se je tudi ta četica začela upirati. Delavci so na svojo stran pridobili kakih 80 stavkavkazov, tako da je ostalo v tovarni na strani podjetnika le še kakih 10 ljudi. Obrat je seveda zdaj v obeh tovarnah popolnoma ustavljen, delavci so zastražili ne samo vse številne vhode v tovarne, marveč tudi cel trg Konjice. Izkazalo se je namreč, da podjetje Lavrich stavkokaze podpira s hrano in v tovarno so prišli celo celi sodčki vina...

Danes so se dopoldne ob 10 v prostorih TOI pričela pogajanja za zopetno vpostavitve dela pri Lavrichu v Konjicah. Pogajanja vodi inspektor dela ing. Baraga v imenu banske uprave, navzoči so zastopniki Lavrichovega podjetja iz Konjice, dalje dva izmed delavcev iz Konjice, ki so ju izbrali delavci izmed sebe, centralo Zveze združenih delavcev, v kateri so po večini organizirani konjiški usnarji, zastopa njen predsednik g. Pre-

želj, Delavsko zbornico g. Stanjko, navzoč pa je tudi zastopnik Zveze industrijev.

Delavstvo, ki je stavko v Konjicah res dobro organiziralo, se je tudi na ta pogajanja dobro pripravilo ter od svojih zahtev nikakor ne bo odstopilo. To tem manj, ker se zaveda, da ima za seboj celokupno slovensko javnost. Delavstvo predvsem zahteva, da tovarna brezpogojno sprejme nazaj v delo vse odpuščene delavce, pa seveda tudi vse delavce, ki trenutno stavkajo. Dalje zahteva delavstvo sklenitev kolektivne pogodbe, obenem pa tudi absolutno priznanje strokovne organizacije ZZZ v vseh obratih tovarne čevljev »Alfa« in v Lavrichovi tovarni usnja.

Izgleda, da bo Lavrich te pogoje delavstva sprejel, ker je spoznal, da je naletel na silovit in odločen odpor dobro organiziranega delavstva, ki je pod vodstvom ZZZ pokazalo izredno zrelost in sposobnost boja v tem mezdnem gibanju. Dalje se podjetje Lavrich dobro zaveda, da vsa slovenska javnost konjiške delavce podpira z vso svojo moralno silo in preko tega dejstva ni mogoče preiti. Končno pa je javna tajnost, da ima tovarna toliko dela in naročil, da tovarna pač ne bo mogla dolgo počivati brez škode za njih lastnike.

Skrivnost pokolja v Topolah

Mengeš, 20. maja.

Pravi razlog nesrečnega dogodka v Topolah, ki je ugonobil dve družini hkrati ter osirotil dvoje otrok, najbrž nikdar ne bo točno dognan. Bila pa bi ugotovitev krivde zelo potrebna, ker gre za dvoje družin, ki vsaka s svoje strani izpričuje popolno nedolžnost. Na drugi strani pa je jasno, da tu krivde ne more zanikati nobeden izmed pri-
zadetih.

Naš poročevalec se je včeraj potrudil še enkrat v Topole, obiskal je tudi vse bližnje vasi Suhadole, Moste, bil je v Kamniku ter tudi na Vrhpolju, od koder se je družina Dolar naselila v Topole. Pri tem je točno ugotovil vse podrobnosti iz življenja obeh družin v zadnjih letih in zlasti tudi v zadnjih tednih pred nesrečnim krvavim dogodkom. Te okoliščine iz preteklosti so važne ravno zaradi tega, ker pravi povod pokolja ni bila hipna razburjenost morilca Petra Zarnika, marveč se je sama nesreča pripravljala takorekoč vsa leta od prvega dne poroke, ko sta se vzela Zarnik Peter iz Suhadol in Dolar Štefko iz Vrhpolja pri Kamniku.

Prijateljstvo obeh družin

Seznanišla sta se Peter in Štefka na domu v Suhadolah. Tja je Štefka prihajala večkrat, ker sta s Petrovo sestro Frančiško skupaj delali v tovarni pri »Titanu«. Med obeh družinama se je razvilo globoko prijateljstvo ter so se menjavali medsebojni obiski v Suhadolah in na Vrhpolju. Vsi Petrovi bratje so ponovno bili na Štefkinem domu na Vrhpolju. Enako sestra Frančiška, ki je pokojno Štefko posebno ljubila. Pripoveduje celo, da prvotno ni bilo takoj jasno, katerega izmed bratov Zarnikov bo poročila Štefka. Na domu Zarnikov v Suhadolah živi namreč pet bratov in 3 sestre, tudi oče in mati sta še oba živa. Imajo malo skromno posestvo, na katerem redijo po 2 kravici, vsi otroci pa se seveda pehajo za vsakdanjim zaslužkom po tovarnah ali kjerkoli morejo. Navadna delavska družina torej.

Usodni poročni prstan

Peter Zarnik se je po dvehletnem službovanju pri aviaciji vrnil spomladi 1934 od vojakov. Istega leta pred pustom se je s Štefko poročil ter sta se prvotno oba naselila pri Štefki materi Mariji Dolar na Vrhpolju. Ze dober teden po poroki je med mlada zakonca padlo prvo jabolko spora. Peter je namreč pred poroko prinesel za oba poročena poročne prstane in Štefka ni niti malo slutila, da prstani niso njuna last. Po enem tednu pa je Peter pozval Štefko, naj sname prstan, ker ga mora vrniti pravemu lastniku. Štefka je tedaj bridko zajokala, češ, da ji ne more biti ohranjen tako dragocen spomin na poroko. Tedaj je Peter v Štefkinih očeh mnogo zgubil, ker mu je do tedaj vse verjela in zaupala, odslej pa se je ta vera vanj močno omajala.

„Droščevi“ se selijo v Topole

Peter in Štefka sta se po komaj polletnem bivanju na Vrhpolju odselila od Štefke matere. Pravijo, da se z materjo ni dalo shajati. Mladi par se je naselil potem v Podgorju pri Kamniku. Dobro leto pozneje je mati Dolar Marija svoje malo posestvice na Vrhpolju, travnik, gozd in hišo, prodala svojemu bratu Kotniku Jožetu za 7200 din. Občina je sicer cenila posestvo na 12.000 din, toda pri pogodbi 8. avgusta lani so v Kamniku določili ceno 7.200 din. Zena Marija si je pogodbeno izgovorila, da sme v hiši stanovati še do 1. nov. lanskega leta.

Medtem so »Droščevi« zasnivali načrt, da si kje na ravnini zgradi novo hišo, da ne bo treba hoditi tako daleč na delo v Ljubljano. Razen Petra Zarnika je namreč hodil delat v Ljubljano tudi Štefkin brat France, ki je prvotno stanoval pri materi na Vrhpolju, potem pa se je z materjo vred preselil k sestri Štefki. Tako je mati Marija Dolar vodila skupno gospodinjstvo za obe družini.

Za pravilno presojo odnosov med obeh družinama je zelo važno dejstvo, da je bil Štefkin brat France, ki je bil, kakor bomo še ugotovili, pri vsej nesreči zadnji neposredni povod in na katerega je Peter usodni večer najprej streljal, obsojen leta 1932 pri Okrožnem sodišču v Ljubljani po § 178/II na 2 leti strogega zapor. Za miselnost Franceta, ki pripoveduje o njem, da je močno razburljiv in nasilen, je zelo značilno, zakaj je bil obsojen kot mladoletnik na omenjeni zapor. Pri »Droščevih« na Vrhpolju so imeli v tistih letih neke ob hiše nekeko apnenjo jamo, v katero je nekega dne po nesreči padel bližnji sosed Klemenc Jakob. Možakar je bil seveda najbrž nekoliko vinjen ter je zaradi nezgode potem malo razsajal okrog hiše. France pa je prišel iz hiše, pograbil prvi kol, ki mu je stal pri roki ter mahnil po sosedu, da se je zgudil mrtve na tla. Poleg zapore je bil tedaj France obsojen tudi na dajanje pokojnikov ženi, ki je ostala vdova z nepreskrbljenim otrokom. Teh dajatev se je doslej nabralo že okrog 15.000 din in jih France seveda nikdar ni vzel resno. Zaradi tega dolga se je pri zidavi nove hiše v Topolah tudi vnel spor.

Čigava je hiša v Topolah?

Stavbišče za hišo so kupili »Droščevi« od posestnika Lovšeta Jakoba iz Topol. Prvotno je prišel »glijah« za parcelo Peter Zarnik sam, pozneje pa, ko je prinesel za parcelo aro, menda 100 din, sta prišla za njim še žena Štefka in mati njena, Marija Dolar. Rekli sta Lovšetu, da sta se prišli prepričati, če je Peter res izročil aro. Pri tej priliki je Lovše tudi iz razgovorov spoznal, da ženski Petru nista posebno zaupali, dognal pa je obenem, da je denar za aro izviral od matere Dolar Marije. Tudi v Kamniku, kjer so delali kupno pogodbo, je kupnino odštela Štefka, njej pa je dala denar mati Dolar Marija. Za 1642 melrov sveta so dali 2000

dinarjev, zemlja je bila prepisana na Štefko.

V hišo so potem vložili svoje žulje in prihranke vsi v družini. Zarnikovi iz Suhadol so sinu pomagali z delom in denarjem, sosedje so prispevali v lesu in z vošnjami. Brat Anton je plačal pri Jenčiču v Mengešu za opeko 1500 din.

Na delo na Sušak

Peter je moral biti dobro izvežban delavec, ker ga je Dukičev podjetje navadno zmerom zaposlovalo pri kakih strojih, bodisi pri dvigalnih ali drobilnih. Lansko jesen je šel Peter delat z Dukičem na Sušak. Tja je šel tudi njegov svak France ter brat France. Ohranjeni so dokazi, da je Peter večkrat pošiljal ženi denar domov. Večkrat ji je tudi pisal. Zaslužil je po 48 din na dan, 40 din pa je na teden potrošil za hrano. Da je bil Peter dober delavec, izpričuje to, da je bil plačan na uro po 4 din, evak pa le po 3,75 din.

Toda med oba zakonca je bridko kanila kaplja nezaupanja, ki je Peter dobil na Sušak sporočilo, da mu žena doma ni zvesta. Kmalu pa je tudi Štefka doma zvedela, da Peter na Sušaku ne hodi zgolj po zglednih potih.

Liubosumnost raste...

Peter je letos 2. majnika prišel nazaj v Topole. Govorice o nezvestobi so rastle med sosedmi, Peter se je od žene in otrok izselil. Na binkoštni ponedeljek je Peter prodal kolo za 400 din ter si potem kupil revolver. Še tisti dan je pri »Pavlinu« v Mostah spraveval, kje bi se dobila kakšna municija. Nekemu Škrjancu Antonu iz Jarš je Peter pripovedoval, da bo šel v turek ali v eredo zopet na Sušak. Povedal je tudi, da ima tam »fest žensko, grem doli in bom živel z njo«. Istočasno pa je tudi Štefka pripovedovala v Suhadolah, da ima »fest fanta in da za Petra ne mara več«.

S tem je bilo sodu izbitno dno. Domači pripovedujejo, da je imel Peter ženo tako rad, da je ni privoščil drugemu. Ko je videl, da je vse razdrto med njima, se je odločil napraviti konec. Štefka pa se zdi, da je vendarle hotela stvar izgladiti. V turek po binkošnih je vzela v tovarni »Titan«, kjer je delala, 2 uri dopusta in je šla na sodišče v Kamnik, da bi Peter tja prišel in bi se pogovorili. Na sodišču so ji dali vabilo za Petra, naj se zgleda obenem z njo na sodišču dne 25. majnika. To vabilo je Štefka v turek zvečer izročila Petru. Menda je tudi to Petra tako razkačilo, da je svoj naklep hipoma izvršil.

Največja pomorska avantura vseh časov na filmskem platnu! — Gigantsko filmsko veledelo

v nemškem

jeziku!

Upor na brodu Bounty

Na splošno željo se predvaja ponovno v kinu SLOGA od petka dne 21. t. m. dalje

Požig zaradi zavarovalnine

Ljubljana, 20. maja.

V zadnjih letih se neprestano vrste požigi, ki jih podtikajo zavarovalnici sami, da pridejo tako do zavarovalnine in zato svoje hiše odnosno posestva zavarujejo za visoke zneske. Skoraj nad 50% požigov izvira iz gola koristoljublja. Redko se posreči zavarovalnicam odnosno varnostnim oblastem v teh slučajih dognati pravi vzrok požiga. Star pregovor: čez sedem let pride vse na dan, pa je dostikrat tudi v takih primerih resničen. Bilo je 20. marca predlanskim ponoči. Nenadoma je v podstrešju hiše krojaškega mojstra Matevža Zvaba v Lescah izbruhnil požar, ki so ga pa sosede k sreči takoj zapazili. Domači gasilci so ožen udušili. Kljub temu pa je trpel Zvab znatno škodo. Hišo je imel pri zavarovalnici »Slavija« zavarovano za 40.000 Din, za prav toliko vsoto pa tudi vse pohištvo in druge nepremičnine. Prvotno so bili člani cenilne komisije mnenja, da je požar nastal vsled kratkega električnega stika. Zavarovalnica »Slavija« je izplačal Zvabu cenjeno škodo v znesku 21.000 Din.

Bilo bi vse v redu. Letos pa je buknila afera na dan. Zgodba je prav zanimiva. Matevž Zvab, vdovec, je po časopisih iskal pridno in varčno gospodinjstvo. Ponudila se mu je mlada Tržčanka, vesela Pavla Sulčičeva. Zvab jo je sprejel in Pavla mu je gospodinjila od marca 1934 do septembra 1935. Sama pa sta se domenila, da bosta zanesla požar, da prideta tako do večje svote. Letos pa je zadevo ovadil Pavlin ljubček Silvo Škrbec, znan tržaški svedovec, ker se je bila z njim skregala. Oba, Pavla in Matevž sta bila sedaj obtožena zločinstva požiga po čl. 340 k. v. Včeraj se je vršila glavna razprava pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval g. Ivan Brelih.

»Ste razumeli obtožnico? Ste krivi?« je predsednik najprej nagovoril obtoženo Pavlo Sulčičevo, ki se je pojavila pred sodniki v dolgi, črni plesni toaleti. Pavla je odvrnila: »Sem kriva.« In je nadaljevala: »Gospodinja sem mu. Zvab je imel veliko dolgo in je bil v hudih stiskah. Vzdno je jamar. Rekel mi je po noči: »Ali boš zažgala?« ... Bom! Prvič je znošil v podstrešje razno ropotijo. Polil jo je z bencinom. Ponoči pa sem zanesla ogenj na napačen koncu. Zjutraj je samo tram tlel. Drugič je bilo na v. Jožeta ponoči. Napravil je kup tik dimnika. Ponoči sem vstala, šla v podstrežje in zažgala. Vrnila sem se v sobo in legla

Potek krvavega dogodka

Mati pokojne Štefke pripoveduje, da so se v turek zvečer čisto mirno pogovarjali v kuhinji. Medtem, ko je svak France večerjal pri mizi, je Peter slonel pri vhodnih kuhinjskih vratih, ves čas je eno roko držal v žepu. Menda je pri tej priliki prišlo na dan, kako je bilo na Sušaku. France je vedel za Petrovo pota doli in je sestri Štefki o tem pripovedoval. Hipoma je Peter potegnil iz žepa revolver ter nameril proti Francetu. Ta je brž odšel okno ter skočil na polje. Peter je streljal za njim skozi okno ter ga zadel v hrbet. Nato je Peter tekkel ven in ker se je France zgudil ob cesti na tla, je najbrž mislil, da je z njim končano. Na prag je prišla Štefka in Peter je vanjo pomeril revolver. Iz neposredne bližine jo je lahko zadel naravnost v srce. Vmes je skočila Štefka mati, rekoč: »Peter, kaj pa delaš, ali boš vse pobil.« V tem je Peter že v drugo streljal v Štefko ter ji prestrelil žilo tik pod vratom. Štefka se je naslonila materi v naročje in sta obe šli ob hiši na drugi konec. Obe sta jokali in Štefka je tožila: »Mati, zdaj bom umrla, lepo vas prosim, skrbite za otroke.« Peter pa je stekel po ozarh ter gledal kaj bo s Štefko. Šele, ko je videl, da se je zgudila na tla, si je tudi sam odpel srajco ter pomeril sam sebi naravnost v srce. Hipoma se je zgudil tudi sam.

Včeraj so odpeljali obe žrtvi v Mengeš v mrtvašnico, sodne komisije iz Kamnika pa ni bilo, ker bi bila nepotrebna, ko je morilec tudi mrtve. Kdaj bo pogreb obeh žrtev, niso še določili.

Iz prijateljstva - smrtno sovraštvo

Kako sta se obe družini tekom skupnega bivanja polagoma razšli in kako so iz nekdanjih prijateljev postali naravnost besni, smrtni sovražniki, najbolj zgornjo izpričuje dogodek po smrti obeh zakoncev. Štefka mati, ko so prinesli krsto, kamor naj bi položili obe trupli, prvotno ni hotela pustiti, da bi tudi Petra položili v krsto, češ, ta ni naš, to nas nič ne briga... Enako pa je eden iz družin Zarnikovih iz Suhadol ob pogledu na mrtvega brata vprilo vse množice na glas vzkliknil: »Peter, Peter, kako si mogel pasti med te svinje!«

Med temi sovražniki pa živita dva neboljena otroka, ki se niti ne zavedata, kako sta hipoma ostala na tem svetu sama. Mala 3 letna Štefka se je včeraj zjutraj pač nekoliko jokala in je hotela iti gledat mamico v Mengeš, tekom dneva pa je že pozabila na vso nesrečo, zvečer pa je že vsa razigrana in s smehom na licih letala okrog hiše...

Filmi

»Pred solnčnim zahodom« (Kino Matica). Iz Drame Gerharta Hauptmanna, ki nosi gornji naslov, so prireditelji filmskega libreta črpali idejo in dejanje za film, ki nosi v originalu bolj prijemljiv naslov »Der Herrscher«. Silno razgibano in močno dejanje je našlo v Emilu Janningsu oblikovalca, ki nosi vso težo in tudi vse uspeh filma. Zgodba ima svoje korenine globoko v življenju. Z majhno delavnico je začel Mathias Clausen, vendar je v štiridesetih letih neutrudnega dela postavil veliko tovarno. Iz borbe za obstoj se je utrdilo njegovo globoko socialno čustvovanje do delavca, da mu je vedno z dejanji priznaval vse človečanske in socialne pravice. Med svojimi sinovi in hčerami ni našel posnemalcev. V denarju in blagostanju rojeni niso izkusili boja za obstanek, pač pa so živeli le v pričakovanju velike dedščine. Ko staremu Clausenu umre žena, se družina prelomi. Iz slutenj, da se očetu približuje konec, se sinovi in hčere pehajo za tovarno. Toda stari Clausen prekrži vse načrte. Na jesen mu je zasijalo sonce, stari mož se je zaljubil v svojo tajnico in jo oženil. Konflikt je podan. Z vsemi sredstvi se borijo otroci proti očetu, in njegovi mladi ženi. Njihovo prizadevanje se strne v proces, s katerim hočejo očetu natveziti varuha, češ, da razsipa svoje premoženje v škodo otrok. Stari Clausen je s svojimi otroki zaradi tega pretrgal vse vezi. Sodišče je odklonilo varuha, toda intriga je odtrgala od njega tudi mlado ženo. Clausen je udarec zdržal. Toda tudi on je naredil odločen konec: razdelil je svoje nehalne otroke in vse svoje imetje prepisal državi.

V tem okviru se odigrava drama očeta s svojo družino. Tragika spopada dveh svetov se odraža v vsej človeški stvarnosti. Konflikti so silni, še močnejša pa je igra. Jannings je odigral starega Clausena tako popolno in obenem tako preprosto, da je povezal film v en sam mogočen vtisk, ki se ga nihče ne more ubraniti. Tak umetnik mora nujno potegniti za seboj tudi ostale. Harmonija, ki jo je z njim vred ustvaril režiser, je ostalim igralcem sicer naložila podrejeno vlogo, vendar skladno z zahtevo igre. Tako film nima nikjer momenta, ki bi skočil iz okvira.

Mogočen film, ki je redek tudi v vrsti najboljših.

Požar v Dolah pri Borovnici

Borovnica, 20. maja.

Sredi vročega dne so včeraj dopoldne v naši vasi zatulile sirene borovniških in okoliških parnih žag. Požar! Iz pobočja griča, na katerem so posejane hišice vasi Dole, se je dvignil močan goreč zubel. Ker je plamen tako hitro bušnil, so vsi vedeli, da gori poslopje, v katerem se nahaja slama. Pihal je tudi veter in raznašal goreče snopce slame naokoli. Ogenj je izbruhnil v slamo kriti hiši posestnika Franca Drašlerja. Ko je mati zakurila peč, da bi spekla kruh, je živignila iskra na streho in zanetila požar. Hiša je bila takoj v plamenih, nekaj trenutkov pozneje pa je zagorel hlev. In komaj so se sosede zglasili, je že veter raznesel gorečo slamo na štiri sosedna poslopja, med temi tudi na slamo krito hišo in hlev železničarja Trevna.

Tovarniške sirene so poklicale borovniške gasilce, ki so bili takoj na mestu s svojo motorno in ročno brizgalno. Nekaj časa za njimi pa so prihiteli tudi gasilci iz Brega s svojo ročno brizgalno. Ko je ožen z vso naglico potrdil hišo in hlev, se je pa pojavila največja težkoča, ki se na deželi kaj pogosto pripeti. Nikjer ni bilo toliko zajete vode, da bi mogli naglo gasiti. Gasilci so si pomagali tako, da so izpraznili vse cisterne deževnice in vodnjak pri gostilni Drešler. Prav zaradi pomanjkanja vode so morali vso pažnjo posvetiti sosednjim poslopjem, ki so se nanje selili snopi goreče slame in zažigali strehe. To pretečo nesrečo so požarovalni gasilci preprečili. Gasili so do šestih dopoldne. Zgoreli pa sta hiša Franca Drašlerja in železničarja Trevna, z vsako vred pa je zgorel tudi hlev. Vžvino so k sreči rešili. Sreča pa je ta, da si je Trevn prav pred dnevi dogotil novo hišico in se je mogel takoj vseliti vanjo. Izrečno požarovalni so bili vsi gasilci z županom g. Rudolfom Telbanom na čelu, pa tudi vaščani, ki so jim pomagali. Škoda, ki jo je požar storil, je krita z zavarovalnino. Oba posestnika sta bila zavarovana pri Vzajemni zavarovalnici.

slavna španska operna pevka v veličastvenem originalnem španjolskem filmu:

Imperia Argentina ŠPANSKA KRI

Dodatek: Granada, kulturni film najlepših umetnin Španije, danes večinoma že v razvalinah.

Premiera v petek, dne 21. t. m. v kinu UNION.

30 let za olepševanje mesta

Maribor, 19. maja.

Te dni je Magdalensko olepševalno društvo imelo svoj redni letni občni zbor. Bil je to trideseti zbor od obstoja društva. Lep je ta jubilej, lepi so pa tudi uspehi, ki jih je društvo doseglo v korist in olepšavo Magdalenskega predmestja in mesta Maribora kot celote. V teku te dolge dobe je društvo ob sodelovanju bratskega mestnega olepševalnega društva in ob podporo mestne občine izvedlo že marsikatero koristno in velikopotezno akcijo, zlasti še v dobi zadnjih deset let, ko je ta del mesta dobil skoroda povsem novo lice. Ob novozgrajenih ulicah, cestah in trgih so vzrastle novi drevedrvi, uprjemljeni z udobnimi klopmi in razne druge naprave. Velika pridobitev za Magdalenski kraj je tudi novi Magdalenski park, katerega se prebivalstvo zaradi udobnosti, lepega položaja in svežega pohorskega zraka kaj rado poslužuje, tako da je ob prijetnih večernih urah prenapolnjen, kar je tudi umevno, saj ta del mesta čimdalje bolj pridobiva na številu prebivalstva. Zato je tudi prav, da se že sedaj misli na razširjenje tega parka, kar pa bo aktualno šele tedaj, ko bo zgrajena nova glavna cesta od vzhodnih strani parka s projektiranim železniškim podvozom.

Enako velika pridobitev za Maribor kot celoto je tudi zgraditev nove promenadne poti ob Dravi. Kakor vse kaže, bo v bližnji bodočnosti dograjen tudi ostali del poti, ki je zaradi kapric od gotove strani ostala še nedograjena. Ko bo na novo urejen Kralja Petra trg in v zvezi s tem tudi Taborska ulica, namerava društvo zgraditi na desni strani mostu pod Taborsko ulico prepotrebno škarpno, s čemer bo potem ves ta kompleks dobil povsem novo lice. Društvo se torej na vse načine trudi, kako bi služilo svojemu namenu v cilju olepšave mesta. Da pa izpolni tudi drugo točko svojih društvenih pravil: pospeševanje tujskega prometa, je povodom svojega 30letnega jubileja pokrenilo hvalevredno akcijo in organiziralo iz-

dajanje prepotrebne tujskoprometne propagandne revije, ki nosi naslov: »Jugoslavanski biseri«, in katere namen je, da na najučinkovitejši način propagira prirodne lepote naših krajev in tako dviga tujski promet kot eno najvažnejših in hkrati tudi najaktivnejših panog našega narodnega gospodarstva.

Nesteto je torej večjih in manjših pokretov, ki jih je Magdalensko olepševalno društvo izvedlo v korist in napredek celokupnosti. Zaradi tega gre društvu tudi vsa pohvala in priznanje in mu želimo tudi v bodoče kar največ uspehov v procvit in napredek Maribora, naše obdravske prestolice.

Zastopniki nižjih poštних uslužbencev pri ministru

Belgrad, 20. maja. m. Poštni minister dr. Bran-ko Kaluđerčič je sprejel zastopnike nižjega poštne-
nega uslužbenstva, ki je imelo te dni v Novem Sadu svoj kongres. V zastopstvu je bil od Sloven-
ske predsednik ljubljanske sekcije g. Josip Penko. Zastopniki nižjih poštних uslužbencev so ministra
prosilili za pomnožitev osebja. Predsednik ljubljanske sekcije g. Penko pa je poštnega ministra ob
tej priliki naprosil tudi za namestitvev onega osebja,
ki sodeluje pri poštini gadržih v Ljubljani. —
G. minister je dejal, da bo vse želje, ki so mu jih
izrazili zastopniki poštних uslužbencev v svoji re-
soluciji, po možnosti upošteval.

Bavarski princ v Bitolju

Belgrad, 20. maja. m. Iz Bitolja poročajo, da
se tam že nekaj dni mudi bavarski pranc Adalbert
in njegova soproga princezinja Izabela. Ob času
svojege bivanja v Bitolju sta obiskala tudi tam-
kajšnje nemško vojaško pokopališče.

Služkinja, tekstilni praktikant in dijak - vlomilci

Maribor, 19. maja.

S presenetljivo naglico je pojasnila mariborska policija vlom pri trgovcu Trpinu, o katerem smo včeraj poročali. Dobila je vlomilce in tudi ves plen, od katerega so dolgorastneži porabili samo 50 Din za sebe. Ta plen je bil izdaten, saj so odnesli vlomilci trgovcu Trpinu v ročni blagajni 35.000 Din gotovine ter za 25.000 zlatnine. Sled, ki jo je policija zasledovala od vsega začetka, se je izkazala kot pravilna. Osumljena je bila Trpinova služkinja Matilda Resnik, da je zapletena v afero. Dakle je pri prijavi vloma govorilo zmedeno in nerodno, da so jo kar obdržali na policiji in začeli malo natančneje preiskovati njeno življenje. Izkazalo se je, da se je mlada in lepa Matilda rada gibal v veselji, mladostni družbi ter da je imela dva mlada prijatelja, tekstilnega praktikanta in študenta. Tudi ta dva je vzela policija na piko ter ju začela zasliševati. Skraja so vsi tajili kar po vrsti. Prva se je nato omeščala Matilda, ki je

priznala, da sta izvršila vlom oba njena prijatelja, katerega je natančno povedala, kje shranjuje g. Trpin denar in dragocenosti. Potem sta se oba mladenčca prišla s priznanjem na dan in tako je bil pojasnjen ves komplot, ki je stal policijo obilo dela, g. Trpina pa veliko razburjenja, pa k sreči le malo denarja. Vloma sta izvršila 20 letni dijak trgovskega tečaja Igor M. ter 19 letni tekstilni praktikant Edvard Z. Plen sta skrila v klet Igorjevih staršev pod premožem, kjer so našli kaseto z denarjem in dragocenosti ter je manjkalo, kakor rečeno, samo 50 Din. Povedala sta tudi, da sta izvršila dejanje čisto strokovnjaško, z rokavicami na rokah, da ne bi zapustila nepotrebnih izdajal-
skih sledov. Pri zaslišanju nista mogla navesti pravega vzroka za vlom. Zahotelo se jima je pač zloznega, dobrega življenja z obilico denarja, pa sta se polakomnila tujege imetja. Oba sta sedaj silno potrta, zlasti Edvard Z., ki je imel lepo službo za svoja leta ter je prejemal kot praktikant mesečno 1450 Din.

Kulturni koledar

Likar Andrej

20. maja 1865 je umrl v Polomu na Kočevskem Andrej Likar, rodoljub in nabožen pisatelj. Rodil se je 17. nov. 1826 v Spodnji Idriji. Gimnazijo in bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Svoje prve pesmi je objavil v Novicah. Po marčni ustavi je zapel Pozdrav Sloveniji. V bogoslovju je poslovenil 2 ilirski igri za slovensko gledališče (1856). Pozneje je zbiral narodne izraze in objavil še nekaj krajepisov: Sorica in Soričanje, Cerknica in njena okolica. — L. 1856 je izdal v Celovcu svoje največje delo: Sveti zakon. Kaj je in odkod in katere dolžnosti naklada.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 20. maja: Bernardin.
Petek, 21. maja: Andrej.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komolar, Vič.

Drama: »Dr.« Red B.

Opera: »Veseli studenček.« Red Četrtek.

Kino Union: »Manja.«

Kino Sloga: »Maturac.«

Kino Matica: »Čarčin ljubljene.«

Impozantna razstava kovinske industrije bo na letošnjem pomladanskem ljubljanskem velesejmu od 5. do 14. junija, kjer bomo z zadovoljenjem ugotavljali, da se tudi naša težka industrija prav krepko razvija. Prednjačila bo zlasti težka industrija z Gorenjske, a štajerska kovinska industrija bo s svojo kuhinjsko posodo in sanitarnimi napravami spet dokazala, da se po pravici uspešno uveljavlja s svojim izvozom na svetovnem trgu. Prav tako se uveljavlja tudi naša strojna industrija, ki bo na razstavi pokazala vsakovrstne stroje za industrijo in obrt, zlasti pa mlinске in mearske stroje ter stroje, ki so potrebni v domačem gospodarstvu in gospodinjstvu, zlasti pa šivalne stroje in najraznovrstnejše priprave ter izume, ki jih danes ne more pogrešati nobena hiša več, posebno pa še danes opozarjamo na izvrstne hladilne naprave.

III. JUGOSLOV. KONGRES PROTI TUBERKULOZI bo v času od 22. do 24. maja v Arandjelovcu (Bukovska banja). Vabljeni so vsi člani protituberkuloznih lig. Za udeležence kongresa so dovoljene razne ugodnosti, tako polovična vožnja po železnici, vsem udeležencem kongresa bo nudila pravna zdravilišča brezplačno stanovanje ter eno večerjo, dva obroka in en banket. Prijavnina za kongres znaša 100 Din za člane, 60 Din za rodbinskega člana ter naj jo vpošljejo udeleženci takoj na čekovni račun 56.489 poštne hranilnice v Belgradu. Na prijavo brez istosčasno nakazane prijavnine se vodstvo kongresa ne bo osiral. Državnim uslužbencem, ki se nameravajo udeležiti tega kongresa, so dovolila centralna oblastva v Belgradu dopust od 20. do 28. maja.

Krožne kolesarske dirke »Hermesa« ne bodo 30. t. m., kakor je bilo že javljeno, temveč dne 27. junija. Prestavljene so zato, ker večina naših glavnih dirkačev sodeluje 28., 29. in 30. t. m. na etapni vožnji »Ilustrovanih športskih novosti« in bi zato ne mogli tekmovali na poduški dirki.

Društvo državnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 23. maja ob pol 9 dopoldne v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti 22.

*** KINO ***
TEL. 27-30
SLOGA

Danes nepreklicno zadnjikrat!
Simone Simon v prekrasnem dekliskem filmu

MATURA

Predstave danes ob 17, 19-15 in 21-15 uri.

TEL. 22-21
UNION

Danes poslednjič!

Film o borbi mlade žene za svojo ljubezen

MANJA

Peter Petersen Marija Andergast

TEL. 21-24
MATICA

Premiera!

Velefilm iz življenja ruske carice Elizabete

Čarčin ljubljene

Olga Čehova Willy Eichberger

Adela Sandrock

Predstave danes, razen v Slogi ob 16, 19-15 in 21-15 uri.

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Začetek ob 20 uri.

Četrtek, 20. maja: Dr. Red B.

Petek, 21. maja ob 15: Matura. Dijaška predstava. Izredno znižane cene od 2 do 14 Din. Sobota, 22. maja: Rivala. Red A.

OPERA:

Začetek ob 20 uri.

Četrtek, 20. maja: Veseli studenček. Red Četrtek.

Petek, 21. maja: Zaprt.

Sobota, 22. maja: Plamen. Red B.

Za red Četrtek bodo peli danes opereto češkega izvora »Veseli studenček« z go. Brumen-Lubejevo v glavni ženski partiji. Pestrost dela, muzikalno prijetni domisleki in nekaj živahnih baletov se spaja v prav posrečeno in vedro celoto. Dirigent: Zebre.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 20. maja ob 20. uri: Školjka. Red C.

Petek, 21. maja: Zaprt.

Sobota, 22. maja ob 15. uri: »Kraljica gangsterjev«. Nastop Omladinskega gledališča iz Zagreba. Izven.

V četrtek bodo igrali za red B izredno zabavno Nušičevo komedijo »Dr.« z g. Cesarjem v glavni moški vlogi. Delo si je steklo v najkrajšem času veliko popularnost, h kateri sta ji pripomogla znani Nušičev humor in posrečene kreacije sodelujočih. Režija je Kreftova.

Opozarjamo na dijaško predstavo Fodorjeve »Mature«, ki se bo vršila v petek popoldne. Najboljši dokaz za učinkovitost in priljubljenost dela je visoko število repriz, ki jih je ta predstava dosegla. Snov bo dijaštvo posebno zanimala, ker obravnava razmerje profesorjev do učencev. Režija: Ciril Debevec.

Kako je z uredbo o minimalnih mezdah?

Ban dr. Natlačen je za ponedeljek sklical posvet o tej uredbi

Ljubljana, 18. maja.

Ko je pred meseci izšel zakon o minimalnih mezdah, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razsodišču, je določil, da sme za področje posamezne banovine določiti minimalne mezde ban določne banovine. Zato je tudi ban dravske banovine dr. Natlačen na podlagi čl. 2. že izdal osnutek uredbe, ki določa minimalne mezde za področje dravske banovine.

Ta osnutek uredbe je pravkar predmet zelo podrobnih razgovorov v vseh delavskih organizacijah, seveda pa tudi pri delodajalcih. Uredba namreč v živo zadeva posamezna podjetja, ki so doslej plačevala svoje delavstvo daleč pod plačami, kakor jih zdaj določa zakon o minimalnih mezdah. Na drugi strani pa tudi delavstvo neupravičeno gleda v zakon o minimalnih mezdah stvar, ki naj delavstvu položaj in pravičen odnos do delodajalcev poslabša. Zlasti z neke strani se uganja glede tega zakona, oziroma uredbe velika demagogija. V očitnem nasprotju z duhom zakona, ki ima namen zgolj določiti, pod katero najmanjšo mero plače delavstva nikakor ne smejo iti, razlagajo ti demagogi, da te mezde pomenjajo obenem eksistencne mezde, ki naj delavstvu absolutno zadostajo za preživljanje. To pa seveda ni res.

Kakor že omenjeno, je ban dravske banovine dr. Natlačen že izdal osnutek uredbe, ki naj za področje dravske banovine določa minimalne mezde za delavstvo. Ta osnutek določa, da imajo industrijski delavci po najmanj 2,50 Din do 3 Din na uro, delavci v obrti in trgovini (v krajih s pod 5000 prebivalci) pa najmanj 2,50 Din na uro. Manj od 2 Din na uro niti delavci v Sloveniji ne smejo prejemati. Dalje določa osnutek uredbe, da za kvalificirano delavstvo in vajence uredba ne bo veljala, vendar pa tudi za to delavstvo ne smejo plače znašati manj, kakor ostalim navadnim delavcem. Uredba tudi ne velja za rudarska in toplotna podjetja, dalje za monopolne tovarne, izdelovanje razstreliva, cestne železnice, prevoznika podjetja ter vratarje. Osnutek točno določa posamezne stroške, ki prihajajo v poštev za manjše ali večje plače. Osnutek predvideva tudi, da bi bila katera podjetja z uvedbo minimalnih mezd ogrožena v svojem obstoju; taka podjetja imajo možnost zaprositi banko upravo, da jim določi izjemno nižje minimalne mezde, kakor so sicer predpisane po tej uredbi. Takim prošnjam pa bo banka uprava ugodila le, če bodo podjetja dokazala z vpogledom v poslovne knjige, da so ogrožile v tej uredbi predpisane minimalne mezde obstoj podjetja in ako je obstoj takega podjetja v cilju pobijanja brezposelnosti v določenem kraju nujno potreben.

Sklican je posvet na banovino

Omenili smo že, da se na drugi stran delodajalci močno upirajo tej uredbi, oziroma zakonu o minimalnih mezdah sploh. Obenem tudi delavstvo vidi v uredbi, odnosno v samem zakonu o minimalnih mezdah nekatere trdote, ki bi se dale omiliti, oziroma stvari, ki bi se še lahko izboljšale. Ban dr. Natlačen je zato naprej zaslal obse praznični stranki, za delodajalce TOI, za delojemalce pa Delavsko zbornico. Obe stranki sta seveda poslali banki upravi svoje predloge. Nato je bil napravljen osnutek uredbe ter zopet poslan na vpogled obema strankama, delodajalcem ter delojemalcem. Zdaj je osnutek v razpravi pri vseh edinih delavskih organizacij, ker je Delavska zbornica osnutek poslala vsem štirim delavskim strokovnim organizacijam, te pa so zopet poskrbele, da z osnutkom seznanijo svoje članstvo. Prihodnji ponedeljek, 24. maja, ob 10 dopoldne pa se bo na banki upravi vršila o tem osnutku anketa, na katero so povabljeni vsi zainteresirani.

Obrnili smo se na enega izmed delavskih voditeljev, da bi nam stvar podrobneje razložil. Smatramo namreč, da uredba o minimalnih mezdah bistveno posega v dosedanja razmerja med delavstvom in delodajalci, zato bo stvar brez dvoma zanimala širšo javnost.

KAJ IMA NAMEN UGOTOVITI ANKETA NA BANKI UPRAVI? KAKšno STALIŠČE BO NA ANKETI ZAVZELA DELAVSTVO?

Namen banske uprave je očiten: proučiti uredbo do podrobnosti, preden bo izdana, da se vsi morebitni spori že vnaprej onemogočijo.

O stališču delavstva pa Vam težko kaj določnega povem. Stvar je v razpravi, čakamo prav za prav, kaj nam bodo sporočile posamezne krajevne edince. Skupno stališče bomo šele določili, ko zberemo predloge naših članov. Brez prizadevanja delavstva samega ne bomo ničesar ukrepali. V petek se bomo na pobudo Delavske zbornice zbrali, da se o tem pogovorimo.

TODA NEKE SPLOŠNE POGLEDE NA SKLICANO ANKETO VEDARLE IMATE?

To že. Delavske organizacije bodo predvsem z utemeljenimi in dobro podprtimi protipredlogi skušale na anketi uredbo v zakonskih možnostih izboljšati. Predvsem bomo napram delodajalcem zbrali močne statistične podatke, ki naj nazorno dokažejo upravičenost našega stališča do uredbe o minimalnih mezdah in eploh do urejenega medznega razmerja. Posebno pozornost bomo seveda obrnili na to, da bodo posamezne stroške, ki jih uredba predvideva, v resnici pravilno postavljene.

KAJ PRINAŠA UREDBA PREDVSEM DOBREGA ZA DELAVSTVO?

Uredba prav za prav le dopolnjuje zakon o minimalnih mezdah. Za delavstvo prinaša uredba nesporno korist, da bo z njo zagotovljeno, pod katero mero plače v dravski banovini ne smejo iti. To je velikega pomena zlasti, ako pomislimo, da znašajo doslej ponekod plače na primer celo po 80 par na uro. Uredba zdaj točno določa, da manj kot 2 Din na uro nihče ne sme prejemati. Ban je z uredbo povsem izpral svojo pravico, ki mu gre. Določil je v zakonu predvideno možnost, da znašajo minimalne mezde za nekvalificirano delavstvo od 2 do 3 Din na uro. Naj Vam navedemo samo, na primer v Konjicah, kjer se delavstvo pravkar bori za svoje pravice, kjer del delavstva ni prejemal več kakor 75 do 80 par na uro. Tudi v pletni industriji so mezde po večini pod 2 Din na uro. Enako v leoni industriji, zlasti žagarij, drvarij, gozdni delavci, ki so delalo po 10 ur in več na dan za — 15 do 20 Din.

KAKO GLEDAJO DELAVCI NA SPLOŠNO NA UREDBO O MINIMALNIH MEZDAH?

Delavske strokovne organizacije so takoj spoznale, da je zakon o minimalnih mezdah, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razsodišču, za celotno delavsko gibanje velike važnosti. Mezdna gibanja so zdaj olajšana, ker je že z zakonom določena najnižja meja, pod katero mezde ne smejo iti. Celotna jugoslovanska zakonodaja o kolektiv-

nih pogodbah je izboljšana in poenostavljena. Nekateri podtalni elementi uganjajo sicer z uredbo veliko demagogijo. Delavci sami pa, če se jim pojasni smisel in pomen uredbe, kraljevske vlado in napredek naše socijalne zakonodaje toplo pozdravljajo.

OMENILI STE DEMAGOGIJO PODTALNIH ELEMENTOV. KATERE SO NA VIDEZ SLABE TOČKE TE UREDBE?

Najslabše na uredbi je to, ker na prvi pogled nepoučenim vzbuja videz, da so to ne najnižje, marveč najvišje mezde, ki jih lahko doseže delavec. Toda mi vemo, da uredba velja za vso državo in da je zaradi tega določena na splošno nizka minimalna meza 2 do 3 Din na uro. Obenem vemo tudi, da so bile delavske mezde, zlasti na jugu, še slabše kakor pri nas v Sloveniji. S tem, da so delavske mezde za vso državo enotne, se naš delavski trg v Sloveniji razbremenil. Saj je znano, da so zlasti v nekaterih strokah delavci z juga prihajali in našim domačim delavcem odjedali kruh, ker so pač bili vajeni prejemati nižje mezde. Za tuj kapital, ki prevladuje v Sloveniji, je bilo povsem razumljivo, če je iskal na jugu cenejšo delavno silo, ko je doma ni mogel dobiti. Pa ne samo to. Industrija na Slovenskem, kolikor je zdaj nagibala na izselitev na jug, je ta interes zgubila, ker ne more več računati na nižje mezde.

KATERI DELAVCI IN KOLIKO BODO NAJVEČ PRIDOBILI?

Predvsem bo uredba izboljšala položaj tistim revežem delavcem v manjših podjetjih, ki so bili vprav najbolj izkoriščani. Pridobilo bo dalje tisto delavstvo, ki je po svojem mišljenju napol delavstvo, nezavedno, neborbeno. Dalje bo uredba koristna za delavstvo v podjetjih, kjer doslej iz katerihkoli razlogov delavske organizacije niso mogle uspevati ali jih sploh ni bilo. Tem zdaj že zakon jamči tisto, kar bi si sicer morali delavci s svojimi organizacijami žele priboriti s trdim bojem in velikimi žrtvami.

Celjske novice

Celje, 19. maja.

Novi vozni red avtobusov mesta Celja. 20. maja stopi v veljavo novi vozni red avtobusov mesta Celja. Večje izpremembe bodo na progi Celje—Mozirje—Logarska dolina ter Celje—Vojnik—Dobrna. Brezplačni žepni vozni redi se dobe v avtobusni pisarni, pri Putniku in pri šoferjih mestnega avtobusa.

Šolski izpiti bodo 2. julija ob pol 9 dopoldne na okrajnem načelstvu.

Dve veliki nesreči. Anton Stigar, 70 letni mizar iz Zabukovec je na binkoštni ponedeljek tako nesrečno padel doma, da si je zlomil tilnik in je še isti dan izdihnil v celjski bolnišnici. — Senčnak Franc, 8 letni posestniški sin iz Nove Cerkve je padel 18. maja s klopi in si zlomil desno ključnico. Zdravi se v celjski bolnišnici.

Zadnji pregled motornih vozil v I. polletju za mesto Celje, celjske in sosedne okraje bo v soboto 22. maja točno ob 8 pred okrajnim načelstvom.

Šolski koncert. Državna realna gimnazija, dekliska meščanska šola šolskih sester in državna dekliska in deška meščanska šola prirede v nedeljo 30. maja dopoldne v mestnem gledališču skupen šolski koncert.

Nočni nemiri. So ljudje, ki kljub slabemu zaslužku zapravljajo denar pozno v noč s prekomernim uživanjem pijače in potem v vinjenem stanju budijo ljudi iz spanja. Policija je naredila v Gaberju precejen red in skrbno pazi, da se ne kadi nočni mir. Sedaj pa so se prestavili taki razgledali malo višje v nekatere razvpite gostilne, kjer so brez skrbi do jutra. Mnogokrat se sliši v krajih, ki niso neznani policiji, pozno v noč prekanje, ki se včasih konča tudi s pretepi, zato bi bilo treba, da storijo varnostni organi korake, da se zabrani tako pijančevanje.

Premogokop „Konjiška gora“ ne obratuje več

Slov. Konjice, 19. maja.

Pred nedavnim so prenehali z delom pri premogokopu v Konjiški gori, ki je last g. Korošca Martina iz Zreč. V rovih je bilo zaposlenih 20 delavcev. Tu so kopali fini kovaški premog kot na Stranich v premogovniku g. Hasenbichela. Rudnik je obratoval od leta 1934.

„Slovenska vas“ na slikarski razstavi

Celje, 18. maja.

V nedeljo, 9. maja je bila v sejni dvorani Mestne hranilnice odprta slikarska razstava mladih umetnikov iz Prevalj, slušateljev zagrebške umetniške akademije, Goloba Franja in Šušmelja Alojza iz Selnice ob Dravi. Sejno dvorano je krasilo 10 dni 96 del, ki je živo pričalo o delavnosti obeh, že zato, ker sta svoja umetniška dela ustvarila poleg rednega izvrševanja šolskih dolžnosti. Razstava je idejno povezana, njuna težnja je, da podata »slovensko vas« tako, kot je. Dejstvo je, da umetnika ne iščeta zunanjih efektov in barvnih manipulacij, temveč hočeta podati lepoto, notranjo vsebino in obraz naše vasi, polj in gozdov. To je menda najvažnejši moment v njunem upodabljanju. Kljub temu, da imena slikarjev niso znana celjskemu občinstvu in tudi okolič ne, je vladalo v Celju veliko zanimanje za to razstavo.

Danes sta mlada umetnika zaključila svojo razstavo, ki je bila njun prvi nastop v javnosti. S svojimi deli iz gozdov in vasi sta se močno priklopila vsem, ki so obiskali to razstavo. Mladima umetnikoma, ki se sedaj vračata spet k študiju, smo hvaležni za razstavo in jima želimo še nadaljnjih uspehov pri njunem upodabljanju.

PROTITUBERKULOZNA ZVEZA V LJUBLJANI

opozarja na to, da so v Sloveniji skoraj v vseh večjih krajih protituberkulozni dispanzerji, ki poslujejo določene dneve. Mnogo je pa še siromašnih družin, ki bi bile potrebne zdravstvene kontrole po teh dispanzerjih, vendar se ne javljajo, deloma iz nevednosti, deloma iz neodpustljive brezbrzičnosti za lastno zdravje in za okolico. Zveza zato ponovno prosi vse činitele, da napotijo otroke in druge rodbinske člane, ki so ogroženi po jetiki, v najbližji dispanzer. Osobito prosimo za to zdravnike, učitelje, župne urade, dobrodelne organizacije itd., ker nam bodo s tem pomagali v našem boju proti tuberkulozi.

Od tu in tam

120 kilometrov je preletel z brezmotornim letalom Stanojevič iz Zemuna. Dvignil se je bil z zemunskega letališča, nakar ga je zračni tok zavlekel do Borova, kjer se je spustil na letališču Batinih tovarov. Od tam je spet odletel proti Bosni. Veter je bil tako ugoden, da je Stanojevič letel 2000 metrov visoko preko tamkajšnjih planin. Zaradi mraka in megle pa ga je moral nazadnje spustiti. Potem so ugotovili, da je preletel z brezmotornim letalom 120 kilometrov.

Kar za štiri obtožbe zahteva državni tožilec v Splitu smrtno kazen. Vsi so sodelovali pri umoru Ivana Britviča iz Kaštel Stari, ki so ga ubili s težkim kamnom, nato pa še zaklali. Morilec Matras je bil ubijalec, žena pokojnikova z neko drugo žensko ga je pa nagovarjala k zločinu. Zasnopal pa je vse skupaj prijatelj umorjenčeve žene Nikola Živković. Ko bi bilo treba namreč zločin po dogovoru izvršiti, se je najeti Matras premislil, vendar sta ga ženski pripravili do dejanja šele potem, ko sta ga pošteno opili. V takem stanju je zločin tudi izvršil.

Da bi skrajšali vozni čas vlakov od Zagreba do Splita in tako olajšali vožnjo zlasti tujcem, je splitska trgovska zbornica predlagala zagrebški železniški direkciji, naj zviša brzino. Toda direkcija je odgovorila, da tega ne more storiti, ker je na liški progi preveč krivin in zavojev, deloma pa bi bilo treba progo prenoviti. Za to pa ni zaenkrat denarja.

V Vojvodini so se v gostih tropah pojavile strupene mušice, ki ne napadajo samo živine, temveč tudi ljudi. Lani je zaradi pika umrlo nekaj ljudi. Mušice so preplavile najbolj banatski mesti Vršac in Belo Cerkev.

V Varaždinu so hitro našli vlomilca, ki se je vtihotal v trgovino trgovca Košiča in nakradel raznega blaga in denarja za 40.000. Vlomilec je bil trgovčev pomočnik, ki mu je trgovec vedno zapl. Ponaredil je ključne in okradel trgovca med kosilom. Pomočnik je bil žrtev svoje žene, ki je bila domisljiva lahkoživka in je od svojega moža kar naprej zahtevala denar. Nazadnje pa ga je nagovorila k vlovu.

V Alžirju v Afriki so prišli dva vlomilca, rojena Splitšana. Nikola Barčević in Franjo Krstulović sta lani vlomila v podružnico Prve hrvatske štedionice v Čakovcu in odnesla četrtilijona dinarjev iz blagajne. Čeprav so oblasti že po kratki preiskavi ugotovile prave storilce, je vendar zmanjkalo za njima vsake sledi, ker sta jo potegnili z nekim tovrstnim panikom v Afriko. Tamkaj sta lepo živela, ko sta pa razmetala že ves denar, sta sklenila vlomiti tudi v Alžirju. Toda sreča je opoteča. Zasačili so ju, preden sta mogla svoj načrt izvršiti. Naše oblasti so sedaj zahtevale od francoskih, da jim oba tička izroče.

Včasih si tudi zdravniki niso edini, ko gre za posledice operacije. V Subotici je tožil Stjepan Engelbrecht zdravnika za ženske bolezni dr. Ney, ki je operiral njegovo ženo, vendar pa je nekaj dni zatem umrla. Mož je zahteval obdukcijo trupla, pri čemer sta dva sodna zdravnika označila sumnjo, da je bila operacija površno izvršena. Dr. Ney pa je nasprotno pripeljal štiri zdravnike, ki so bili navzoči pri njegovi operaciji, ki so pa vsi izjavili, da je bila operacija popolnoma v redu izvršena. Le nesreča je hotela, da je nastopila potem notranja krvavitve in zaradi tega tudi smrt. Ker se sodišče ni moglo opreti na nobeno teh deljenih mnenj, je zadevo prepustilo strokovnjakom zagrebške medicinske fakultete.

V četrtek ob 19.30 bo predaval v belgrajski radijski postaji načelnik ministrstva za telesno vzgojo ljudstva inž. Milivoje Vuk-Aračić, o sodelovanju jugoslovanskih tekmovalcev na olimpijskih igrah v Tokiju leta 1940. V svojem predavanju bo načelnik Aračić razložil svoj načrt o triletnih pripravah jugoslovanskih tekmovalcev. Vrh tega bo dal več pobud za zbiranje gmočnih sredstev za našo olimpijsko odpravo. Vprašanje sodelovanja Jugoslavije na olimpijskih igrah v Tokiju je načelno že rešeno. V letošnji proračun ministrstva za telesno vzgojo ljudstva je za pripravo naših olimpijskih kandidatov že določenih 100.000 Din.

Lažnega inženirja, ki je opeharil nekaj ljudi, so prijeli v Zagrebu. Ko so ga zasliševali, so dobili prijavo, iz katere se je dalo razvideti, da je prevaril tudi svojega advokata. Josip Pongrac se je izdal za ladijskega inženirja in izumitelja, ki je pogratul nekemu torpedu za podmornice. Ponaredil je neka pisanja, na podlagi katerih je bilo razvidno, da je svoj izum prodal za 400.000 nizozemskih gldinarjev. Nazadnje je dobil advokata, ki naj bi ga zastopal v vseh teh »izumiteljskih« denarnih poslih. Čim sta sklenila posel, je prišel Pongrac k njemu in ga prosil za posojilo 9000 dinarjev. Advokat mu je šel na lim in mu izposloval pri neki drugi osebi posojilo. Kako je nasledel prevezanemu goljufu, pa je advokat zvedel šele potem, ko je bil Pongrac že v policijskem zaporu.

Otroka v sodu je po nesreči vrgel na ognjišče kmet Nikola Raguz iz Kolica pri Banjaluki. Nikola je čisto podstrešje nepotrebnih stvari in med drugim odnesel tudi sod. Njegova šest let stara hčerka pa se je igračkala in skrivaj zlezla v ta sod. Mož ni zanj nič vedel, pa je kratkoma vrgel s podstrešja sod naravnost na ognjišče. Otrok je pa paval, ko se je že znašel na ognjišču. Mati, ki je otroku priskočila na pomoč, se je z otrokom vred tako opekla, da so morali obe prepeljati v bolnišnico.

V štirih mesecih bo že izgotovljena kolodvorska proga od Varaždina do Koprivnice. Kolodvorske zgradbe in čuvajnice so že vse postavljene, položiti je treba še nekaj kilometrov tračnice. Gradnja proge se je nekoliko zavlekla, ker niso bili odobreni potrebni krediti. Železniški minister dr. Spaho pa je s posebnim odlokom stvar uredil.

V zvezi s proglasom zadrudnega dne, ki bo po sklepu mednarodne zadrudne zveze v mesecu juliju, razpisuje uprava naše glavne zadrudne zveze razpis za besedilo zadrudne himne. Besedilo naj pospešuje misel in buja duha in manifestacijo zadrudne »verozgovorci«. Obstoji naj iz treh kitic tako, da jih bo mogoče peti in da bodo pripravne za uglažbitev. Nagrade znašajo 3000 Din, 1.500 Din in 500 Din. Himne je treba poslati Glavni zadrudni zvezi in sicer najkasneje do 15. junija v zaprti kuverti pod šifro. Podrobna pojasnila daje pisarna Glavne zadrudne zveze, Belgrad.

V ravnanstvu državnega rudnika v Zeneli se bodo 25. t. m. vršile strokovne skušnje za višje tehniško osebo. Predsednik te komisije je gospod Ranko Destić, načelnik oddelka za vrhovno rudarsko nadzorstvo ministrstva za gozdove in rudnike. Skušnje bodo delali rudarski inženjerji, ki so bili najmanj dve leti v državni službi, izključno v rudnikih.

Na grškem otoku Kyra Panaghia bo nastala svobodna država zdravnikov

Skoro stoji pred svojo uresničitvijo senzacionalni načrt, ki ga je predložil holandski zdravnik dr. Esser in po katerem naj bi se ustanovila na malem grškem otoku v Egejskem morju tako imenovana »svobodna država zdravnikov«. Mož, ki si je zamislil ta načrt, pripoveduje o sebi nekako takole:

Vse se mu je še posrečilo

»Vselej, kadarkoli sem hotel kakšno stvar izvesti, se mi je to posrečilo. Že tudi tedaj, ko sem bil še otrok. Kakor drugi otroci sem tudi jaz rad zbiral znamke in kadar so jih oni imeli v svojih zbirkah kakih sto, takrat sem jih jaz nabral gotovo že kakih tisoč. Pozneje sem tudi zelo rad igral šah. Kmalu sem postal nizozemski šahovski mojster. Sedaj upam, da se mi bo posrečilo uresničiti tudi načrt, ki ga gojim že nekaj let in ki je nekako končni cilj vsega mojega stremjenja. Načrt obstoji v tem, da se ustanovi kirurška svobodna država na malem grškem otoku. Mnogo zaslug za to si bo gotovo pridobila tudi grška vlada, ki je temu mojemu načrtu zelo naklonjena in ga z verno podpira.«

To je bila izjava, ki jo je podal nizozemski zdravnik dr. Esser, ko se je pred nedavnim mudil v Atenah in se je z grškimi ministri posvetoval o tem, da mu Grčija prepusti mal otok v Egejskem morju, kjer naj bi stala po njegovem osnutku mednarodna zdravniška klinika. Dr. Esser je danes 60 let star. V svetovni vojni je bil vojaški zdravnik in je večkrat imel v svojem zdravilišču do 3000 ranjencev. Tudi je doprinesel medicinski znanosti marsikatero novo pridobitev.

Pred dobrima dvema letoma je opozoril zdravniške kroge na potrebo in nujnost, da se ustanovi mednarodna medicinska ustanova. Tako je vstal Esserjev kirurški institut v Parizu v prostorih Cooperation Intellectuelle. V upravi tega instituta so poleg ostalih odličnih osebnosti tudi italijanski kralj, predsednik francoske republike Lebrun, ministri Herriot in Laval, od nedavnega časa tudi grški kralj ter veliko število znanstvenikov in učenjakov, ki so za svoja velika dela dobili že Nobelovo nagrado.

Grčija podpira n'egov načrt

Ves čas od tedaj, ko je bil ustanovljen Esserjev institut v Parizu, dr. Esser išče primernega prostora za mednarodno kliniko. Pred nekaj tedni je prišel na Grško. Pri sedanji vladi je dobil precej razumevanja za svoj načrt. Po večurnem razgovoru med kraljem in dr. Esserjem je grški kralj sam prevzel vodstvo za ta podvig. Na kraljevo posredovanje je grška vlada dala dr. Esserju na razpolago grško torpedovko »Niki«, da z njo obišče posamezne grške otoke v Egejskem morju in najde primernega prostora za graditev mednarodne poliklinike.

Čez nekaj dni bo v Parizu odprta svetovna razstava. Slika predstavlja Eifflov stolp, kakor ga bodo ob priliki razstave slavnostno razsvetlili.

Grška „Gospa sveta“

Pri tolikšni izbiri, kakršna je ravno med grškim otokom, se je bilo pač težko odločiti za ta ali drug otok, saj je v grških vodah nič manj kot 392 otokov otočic. Večina teh otokov je skoro neposeljena. Dr. Esser si je po daljšem raziskovanju le izbral enega od teh otokov, in sicer Kyra Panaghia (Gospa sveta). Ta otočica meri le okoli 80 kvadratnih kilometrov in spada k Sporadam. Na njem je neki samostan kot nekakšna podružnica samostanov na grški svetli gori Athos. Ta samostan je postavil pred tisoč leti bizantinski cesar Nikefor Foka. Danes je v njem le malo menihov. Vsi prebivalci tega otočja so skoro izključno le pastirji, ki pasejo svoje črede koz in napol divjih konjev med olivami. »Tu bom ustanovil svojo svobodno medicinsko državo« — tako je dejal dr. Esser. »Pa, čemu mora biti ta bodoča država nevtralna in neodvisna? Ta ustanova mora biti izven vsake politične in nacionalne zveze in njenega vpliva, imeti mora svoje lastne zakone, ki se bodo nanašali samo na to, kar si je ta država postavila za svoj cilj. Da je popolnoma svobodna, to je potrebno tudi zaradi tega, ker je samo na ta način mogoče z vsemi vladami sporazumno sodelovanje in bomo v njej brez ozira na levo in desno lahko sprejemali bolnike v mirnem in vojnem času od koderkoli. Medicinska država mora biti najmanj toliko svobodna, kakor je svobodna Zveza narodov ali organizacija Rdečega križa. Najznamenitejši kirurgi iz vseh držav naj bi imeli dostop v ta mednarodni samostojni zavod, tu ob operacijski mizi naj bi opravljali svoj člo-

Tudi tile vojni invalidi so se prišli pokloniti angleškemu kralju ob kronanju.

„Vrata iz zraka“

Na ameriških železnicah so spet uvedli novo novost. Jedilni vozovi niso bili več vsem všeč zato, ker je iz kuhinje, ki je navadno tik od jedilnice, prihajal neprijetni kuhinjski dim. Med obema oddelkoma so bila sicer vrata, vendar pa je vselej, kadar je kdo ta vrata odprl, hušknil v jedilnico neprijeten ali pa tudi prijeten kuhinjski vonj. Če bi bilo oboje, kuhinja in jedilnica, v enem oddelku, bi bilo še slabše. Treba je bilo torej med obema oddelkoma napraviti takšna vrata, skozi katere ne bi mogla dim in soproja in ki bi bila za osebe kljub temu vedno odprta. V sodobni tehniki pa je že marsikaj mogoče, in tako ni delalo tudi to vprašanje nikakih ovir. Hitro so si izmislili svojevrstno napravo, »vrata iz zraka«. Tam, kjer so bila prej vrata med jedilnico in kuhinjo, so postavili pihalo na motorni pogon, ki žene zrak od spodaj navzgor. Sopara iz kuhinje se ob stropu spet vrača nazaj v kuhinjo. Na ta način lahko prihaja iz jedilnega voza osebe v kuhinjo in nazaj skozi vedno odprta vrata, ki kljub temu ne dopuščajo, da bi kuhinjsko vzdušje prehajalo, kakor prej, v jedilnico. S tem izumom so prav lahko zadovoljni za kuhinjski vonj še tako občutljivi gostje.

Napredek moderne tehnike naj bi bil namenjen vsaj deloma tudi otrokom. To kaže tudi drug izum, ki so si ga izmislili v New Yorku. Ta naj bi veljal za otroke, ki ne morejo jesti pri svojih starših. Tam so odprli posebne restavracije, ki so namenjene samo takšnim otrokom. Takšne restavracije so si našle zato nabavile avtobuse, s katerimi vozijo otroke iz njihovih stanovanj k skupnemu obedu. Tu jih strežijo mlada dekleta, ki se

vekoljubni posel za vsakogar enako. Od vseh strani bi se lahko brez večjih ovir vozili na ta otok z letali. To bi bila obenem tudi

najznamenitejša kirurška šola

kajti v njej bi predavali in razlagali svoja nova zdravniška odkritja najboljši specialisti. Ko bodo pravniki našli primerno rešitev, da se ustanovi sredi grških otokov čisto samostojna država zdravnikov, bodo takoj začeli z graditvijo bolnišnice in klinik na otoku Kyra Panaghia. Denarna sredstva za to graditev so v veliki meri že na razpolago. Večinoma so se v ta fond stekali sami darovi od najrazličnejših humanitarnih društev. V samostojnem poslopu bo kirurška šola, kjer se bodo učili oni, ki imajo že nekaj prakse v tej stroki.

»Nad našim otokom« — tako pravi dr. Esser, bo vihrala

„zastava trpečih“

Revni bodo tu uživali zdravniško pomoč zastoni, bogatejši pa bodo za zdravljenje plačevali, kar bodo gotovo tudi radi storili. Oni, ki se bodo zdravili na tem otoku zastoni, bodo morali tu ostati nekaj časa še potem, ko bodo že zdravi in bodo opravljali najrazličnejša dela, s čemer se bodo nekako oddolžili.

Poleg zdravnikov kirurgov bo na otoku Kyra Panaghia tudi več psihologov, ki bodo vsakemu novemu bolniku, čim bo prišel na otok, preiskali njegovo duševno stanje in mu v skladu s tem dali tudi primerno »delo« ali takoj, ali pa pozneje, ko se bo vsaj deloma pozdravil. Na ta način bodo v tej mali svobodni zdravniški državi skrbeli ne samo za to, da si bolnik telesno opomore, pač pa tudi za to, da se vsem tistim, ki bodo tu v samoti iskali iz kateregakoli vzroka svojega zdravila, priveržijo volja do dela in častnega življenja.

Nedolžnost 1937

Sodišče v Los Angelesu je izreklo precej čudno obsodbo. Neka mladenka osemnajstih let se je sprla s svojim zarotencem in ga tožila za 10.000 dolarjev kot odškodnino, ker jo je bil zapeljal. Sodniki pa so tožbo zavrnili, češ, da je dekle v letu 1937 na podlagi radia, kina, raznih časopisov in revij že lahko toliko pametna in samostojna, da more nositi sama vso odgovornost za posledice »zapeljevanja«.

Zamenjana vloga

Ameriški listi iz Pittsburga poročajo o zanimivem dogodku, ki se je primeril nekemu tamošnjemu zdravniku za živčne bolezni.

Lepega dne pride k njemu ugleden bolnik in ga prosi za sredstvo zoper nespečnost. Zdravnik se pa že prej bolnikovi domači obvestili, naj ga skuša spraviti v umobolnico. Hitro torej napiše latinsko pismo za ondotnega primarija in telefonira po tri uslužbenke umobolnice. Medtem pa ga nekdo nujno pozove iz sobe. Bolnik se vsede za mizo, na kateri je bilo pismo, ki ga je gledal njega napisal zdravnik. Preden se zdravnik vrne v sobo, že pridejo trije uslužbenki po bolnika. Bolnik, ki je sedel za mizo, je pokazal na zdravnika, ki se je ravno vračal, in ga ukazal zgrabiti. Njegovo upiranje in trditve, da so se zmotili v osebah, mu ni nič pomagalo. Saj se smatra vsak norec za kaj drugega, kot pa je v resnici. Zdravnika so odpeljali v bolnišnico, kjer so ga seveda spoznali in spustili, bolnik je pa za enkrat srečno odnesel pete.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«. Ki stane mesečno samo deset dinarjev.

Programi Radio Ljubljana

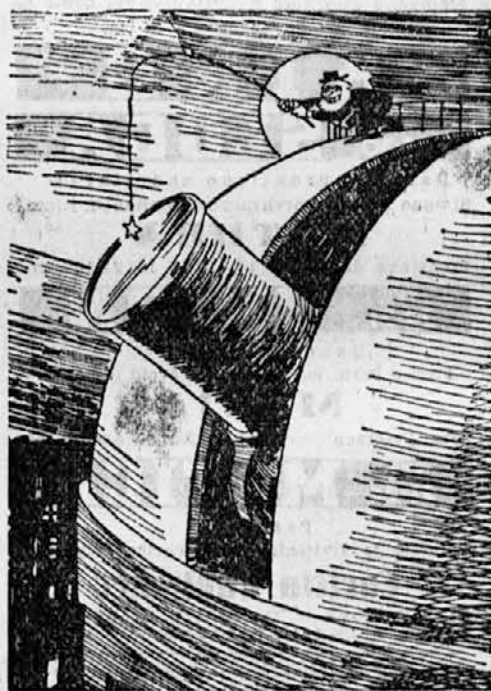
Cetertek, 20. maja: 12.00 Iz vroče Španije (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Vesel opoldanski koncert (Radij. orkester) — 14.00 Vreme, borza — 18.00 Aleksander Nikolić igra saksofon — 18.40 Slovenska za Slovence (g. dr. Rud. Kolarič) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Savez Sokola, kr. Jugoslavije (Bgd) — 19.50 Zabavni kotiček — 20.00 III. ura francoske klavirske glasbe (predava in izvaja na klavirju g. prof. L. K. Škerjanc) — 21.00 Haydn: Kvartet v F-duru (plošče) — 21.20 Kitica cvetice (Rad. orkester) — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Operetne fantazije (Rad. orkester).

Drugi programi

Cetertek, 20. maja. Belgrad: 20 Danski konc. — 21.15 Poljudne pesmi — 22.20 Klav. konc. — Zagreb: 20 Danski evropski konc. 21 Belgrad — 22.20 Plesna gl. — Dušaj: 20 Danska 21 Zab. kon. — 22.20 Ork. konc. — Praga: 19.25 Lahka češka gl. iz M. Otrave — 20.00 Danska — 21.15 Korčulane iz Brna — 22.20 Plošče — Varšava: 19.45 Lahka gl. 20 Danska — 21.20 Sramel 22 Poljski skladatelji — Berlin: 20.10 Plesni večer — Bratislava: 20.10 Prenos konc. iz Budimpešte — Frankfurt: 20.10 Pester konc. — Hamburg: 18 Plesna gl. — 22.20 Plesni večer iz Berlin — Köln: 20.10 Pester konc. — Monakovo: 20.10 Nestrojev večer — Stuttgart: 20 Pesta ura — 21.15 Plesna gl. rad. ork.

Prodajalko

povsod uporabno, prično in pošteno, dobro moč — sprejme takoj trgovina z meš. blagom na Gorenjskem. Ponudbe v upravo »Slov. doma« pod št. 1285

Najnovejši planet.

Jetniki s Hudičevih otokov

Ko je stala v veliki sobi in se tako razgledovala naokrog, se ji je pogled ustavil na velikem, udobnem ognjišču, na katerem je veselo mežikal ogenj.

To ognjišče se ji je posrečilo še obdržati. Obdržala ga je kljub strašni revščini, v katero je zabredla v dolgih štirih letih. To je bil še edini njen dom. Sama sebi je zagotavljala, da njen mož nikoli ne bo zvedel za to, koliko si je prizadevala in zatajevala, da je vendar še ohranila ta mali, pa tako lepi dom.

Te misli ji je pretrgal glas njene male Marjetice, ki je veselo priskakljala v sobo.

»Mamica,« je zaklicala radostno, »si še vedno sama? Ali očka še ni prišel?«

»Ni še prišel. dragi otrok, ali če Bog da, bo ekoraj tukaj. Veseliš se tega, ne?«

»Seveda, mamica! Zelo težko ga pričakujem.«

Peggy jo je poklicala:

»Pridi sem, otrok moj!«

Martica je stopila bližje.

Peggy jo je privzdignila, se vsedla v naslonjač, Martico pa je posadila na svoja kolena.

»Moj dragi otrok,« jo je začela božati, »dobro poslušaj, kar ti bom sedajle povedala.«

Martica se je tesno privila k njej in se s pogledom, polnim pričakovanja, zagledala vanjo.

Peggy jo je rahlo pobožala polico in dejala:

»Draga Martica, očkova obraz najbrž sedaj ne bo več tako, kakor je bil tedaj, ko si ga zadnjikrat videla.«

»Ali se je mar tako spremenil?«

»Da, da, spremenil se je,« je vzdihnila Peggy.

»Gotovo bo ves izmučen, suh in ovenel... Njegovi črni lasje bodo morda že sivi...«

Otrok je z največjo pozornostjo poslušal te besede.

Peggy se je za trenutek zamislila, nato pa nadaljevala z enako nežnim glasom:

»Draga moja punčka, ko očka pride, ga ne smeš ogledovati s strahom, ne smeš biti žalostna... Na tvojem obrazu ne sme opaziti, da te kaj boli... Bodi vesela... objemi ga in poljubi... poljubi ga na njegove oči in roke... roke, ki so tako dolgo, dolga štiri leta nosile po nedolžnem težke okove.«

Peggy je umolknila, kakor da je nekaj važnega začela od zunaj. Nek čuden ropot in vrvenje je bilo slišati od daleč. Ze so se razločili koraki — glasovi...

Veselo je poskočila na noge, zgrabila malo Martico za roke in z njo pohitela proti vratom.

»Poglej ga! Je že tui Očka je prišel!«

Pred vrtno ograjo je stal zdravnik Mudd.

Njegovo, nekdanje sveže lice, je bilo usahlo in blede, njegovo nekdanje krepko telo slabotno in izsušeno.

Nekaj časa je postal pred svojo rodno hišo. Čeprav ni bil več tako lep, kakor tedaj, ko ga je moral zapustiti, vendar je bil to njegov lastni dom. Na vrtniku pred hišo je rasel visok plevel, nekaj okenj je bilo razbitih, z zidu je na mnogih mestih že odpadel omet.

Pa kljub temu, to je bil njegov dom!

Nepopolno je bilo sedaj njegovo veselje, ko se je spet, po dolgih štirih letih vračal vanj.

Sedaj, ko je spet prišel domov, bo popravil vse, vse bo spet preuredil nanovo.

V njegovi hiši bo spet našla svoj mirni dom

sreča, ki bo po vsem tem, kar je moral dr. Mudd prestati v zadnjih letih, še toliko večja.

Kakor je zaskrbelo Peggy, tako se je tudi on le težko vzvil v to, da sta se med tem časom on in njegov dom toliko spremenila. Toda, ta misel ga ni motila zaradi njega samega... Ni se bal za to, da bi mu Peggy ne ostala več zvesta... Ljubila ga je, in zaradi grenkega gorja, ki ga je pretrpel v zadnjih štirih letih, ga bo sedaj ljubila še toliko bolj.

Toda Martica?

Kako bo ta sprejela svojega očeta, ki se ga še komaj kaj spomni?

Morda bi utegnila od samega strahu bežati pred njim?

To bi ga bolelo bolj kot vse drugo. Kar s silo je odganjal takšne misli.

Se je stal ob ograji pred hišo, zatopljen v raznovrstnejše misli, lepe in strašne, ko so se naenkrat odprla vrata. Skozi nje je zakrčila z razprostrtimi rokami njemu v objem mala Martica.

»Očka, dragi moj očka!« je zaklicala.

Za njo pa se je že pojavila Peggy. Oči so se ji zalile s solzami, solze od veselja in neizmerne sreče.

Zelo je bila zadovoljna nad tem, da je otroku še pravčasno povedala, da bo morda očka navidez drugačen, kakor je bil nekoč, ves poraščen in star.

Bil je ganljiv prizor, ko sta se oče in otrok vjela ob zopetnem videvanju v srečni objem.

Vsi trije, Mudd, Peggy in Martica so se objemali in poljubovali dolgo, dolgo. Bilo je pozabljeno vse, kar se je v dolgih štirih letih dogajalo na Muddovem domu in na Hudičevem otoku.

Nekoliko od strani eta stala Buck in Rosabella. Tudi njima so privrele solze v oči od ginenosti.

V srcih vseh je vstalo živo upanje, da bo v kratkem popravljen vse, kar je povzročila težka nesreča. Peggy je trdno verovala, da bo njena skrbnost kmalu spravila vse spet v red in da bo svojemu možu razvedrila avle lice, in da bo storila vse, da bi on čim prej pozabil na grozotne dni, na štiriletno ječo. Upala je je tudi v to, da bo Mudd postal v kratkem eden najslavnejših ameriških zdravnikov.

Tudi v tem se ni zmotila.

Ime zdravnika Samuela Mudda je danes proslulo v Ameriki. To je zdravnik, ki je opravil svojo zdravniško in človekoljubno dolžnost junaka in ni gledal pri tem na svojo korist. Zapustil je svetli vzor neomajne hrabrosti in nezlomljive volje za delo, namenjeno onim, ki so potrebni pomoči.

Konec.

Čez nekaj dni boste brali naš novi roman

„LJUBEZEN, KI UBIJA“

Pretrajljivo in napeto delo o ranjeni otroški ljubezni, ki se ob izgubi očeta razočara nad materjo, a se vendar prav zaradi matere vsa posveti strastnemu in neutrudnemu iskanju za zločincem, ki je umoril očeta in razbil srečo treh ljudi. Mali André začne preganjati očetovega morileca kot otrok in neha kot prežgadol stri in ostare lep mož. V iskanju izgubi mladost in vso njeno lepoto, toda nazadnje doseže svoje: doseže morilecovo priznanje in sodbo nad njim.

Delo je napisal P. Bourget.

Opozorite na naš novi roman svoje prijatelje in znanee!